

รายงานฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาตำรับยารักษาสะเก็ดเงินจากคัมภีร์วิถีภูโรค

Development of Psoriasis-Treated Recipes from Wi-Ti-Kut-Ta-Rok Scripture

ปิยะพร ทรจักร์ และคณะ

คณะแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กระทรวงสาธารณสุข

รายงาน ณ วันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมคุณภาพของวัตถุดิบและสารสกัดของตำรับยารักษาโรค สะเก็ดเงินตามคัมภีร์วิสุทธิภูโรค 2 ตำรับ โดยมีสมุนไพรจำนวน 21 ชนิดเป็นองค์ประกอบ และศึกษาฤทธิ์ทางชีวภาพที่เกี่ยวข้องกับสะเก็ดเงิน ได้แก่ ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ฤทธิ์ต้านการอักเสบ ฤทธิ์ต่อระดับโปรตีน TNF- α ฤทธิ์การยับยั้งการแบ่งตัวของเซลล์ผิวหนังที่ผิดปกติ ฤทธิ์ต่อการเคลื่อนที่ของเซลล์ และฤทธิ์ยับยั้งเชื้อจุลินทรีย์ โดยสมุนไพรจำนวน 21 ชนิดถูกรวบรวมเครื่องยาจากแหล่งต่างๆ 3 แหล่ง และควบคุมคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพรด้วยวิธีโครมาโทกราฟีชนิดแผ่นบาง (TLC) พบว่า สารประกอบเคมีของสมุนไพรในแต่ละแหล่งมีลักษณะรูปแบบคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ จากนั้นตำรับทั้งสองถูกสกัดตามกรรมวิธีที่ใกล้เคียงกับการใช้แบบดั้งเดิม และทำให้แห้งด้วยวิธี Freeze-dry ซึ่งสารสกัดทั้งสองตำรับนี้ได้รับการควบคุมคุณภาพด้วยเทคนิคโครมาโทกราฟีสมรรถสูง (HPLC) และถูกนำมาศึกษาฤทธิ์ทางชีวภาพต่างๆ โดยพบว่าสารสกัดทั้งสองตำรับมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระเมื่อทดสอบด้วยวิธี DPPH และ ABTS โดย สารสกัดตำรับยาแก้เม็ดผื่นคันมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูงกว่า และมีความปลอดภัยต่อเซลล์ที่เกี่ยวข้องกับโรคสะเก็ดเงิน ได้แก่ เซลล์เคอราติโนไซต์ เซลล์ไฟโบรบลาสต์ เซลล์แมโครฟาจ และเซลล์ลำไส้ใหญ่ และเมื่อทดสอบฤทธิ์ต้านการอักเสบพบว่าสารสกัดทั้งสองมีฤทธิ์ยับยั้งยีนที่เกี่ยวข้องกับการอักเสบในเซลล์แมโครฟาจที่ถูกกระตุ้นด้วย *E. coli* LPS อันได้แก่ยีน COX-2, IL-1 β , IL-6, iNOS และ TNF- α ในเซลล์เคอราติโนไซต์ที่ถูกกระตุ้นด้วย TNF- α อันได้แก่ยีน IL-6 และ IL-8 และในเซลล์ไฟโบรบลาสต์ที่ถูกกระตุ้นทั้ง *E. coli* LPS และ TNF- α อันได้แก่ยีน CD40 และ TGF- β 1 ซึ่งโดยภาพรวมพบว่าสารสกัดทั้งสองความเข้มข้น 5-200 μ g/mL โดยเฉพาะอย่างยิ่งสารสกัดตำรับยาแก้เม็ดผื่นคันสามารถยับยั้งการแสดงออกของยีนต่าง ๆ ได้ดีในลักษณะแปรผันตรงกับความเข้มข้น (dose dependent manner) และสารสกัดทั้งสองยังสามารถยับยั้งโปรตีน Nitric oxide, TNF- α และ Prostaglandin E2 ได้อีกด้วย นอกจากนี้สารสกัดทั้งสองยังสามารถยับยั้งการแบ่งเซลล์และการเคลื่อนย้ายเซลล์ผิวหนังที่ผิดปกติได้อีกด้วย อย่างไรก็ตามสารสกัดทั้งสองมีฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ข้อมูลข้างต้นนี้มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย เกิดการพัฒนาสมุนไพรให้ก้าวหน้าสู่การเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับต่อไป